

FELVIDÉKI HIRADÓ

POLITIKAI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyed évre 2 korona
Egy szám ára 20 fillér

Hirdetéseket felvesz lapunk kiadóhivatala és az Általános Tudósító Vidéki lapok központi hirdetési osztálya Budapest VII., Erzsébet körút 41. sz.

Szent István.

Amikor ezt a nevet itt leirom, az első gondolat, mely lelkemben felmerül: hazánk nagy multjának képzeletben is alig átöllelhető mérhetetlensége s az első érzés, mely szívemet betölti: a faji büszkeség szent érzése, hogy azt a hosszu utat megfutott nemzetnek én is tartozéka vagyok. Az ismeretlenség homályába vesző kezdet és a jelen között levő végtelenné tetsző hosszu utnak gazdagon megrakott nagy alakjai között aztán megpihen tekintetem ezen az egyen, akiben a fajszeretnek a jobb idegenhez való alkalmazkodását, az őserőnek az istenséggel való ölelkezését és az ingatag multnak a szilárd jövővel való áthidalását látom.

Amit a honfoglaló ősök a szép látása fölött való meglepetésükben nagyot és szépet gondoltak, érezték, vagy ami halvány sejtelem csak fölmerül bennük a föld jövőjére nézve, minden világos eszmévé, éles, tiszta ideállá formálódva, István agyában ugy alakul ki, mint az isteni kijelentésnek szent ígéje, mely e hazának örök életet ígér.

Magyar állameszménknék ez a megteremtése olyan lángszék, látnoki előrelátást és mindenkéülött annyi magasatos ítéletet feltételez, hogy már csak azért is megérdemli a *szent* melléknevet; s mert ő volt ennek első hirdetője, méltán megilleti őt az *apostoli* jelző is.

Mint ilyen, valóban szenthez illő, isteni erővel és akarattal teremtett ujat és örökkévalót a régi, elavult és veszendőbe indult talaj fölött, a mikor megalkotta a politikai magyar állam hatalmas épületét olyan alapon, hogy az most már kilenc hosszu század ezer viharával vivot győzelmes harcaira tud rámutatni. És valóban apostoli buzgalommal fogott az eszme megteremtésénél is nehezebb munkához: a megértéséhez saját népe által, mely ősi sovinizmusában már természeténél fogva minden ujitásban veszedelmet látott.

Tehát a magyar nemzeti állameszme multja és gyakorlata ő.

Főtörekvése kétségkívül a magyar politikai állam megalkotása. Hogy ennek aztán erősen vallásos jellege van, azt is az ő általa megalkotott nemzeti ideálokba vetett erős hitére és meggyőződésére lehet visszavezetni, ha meggondoljuk, hogy a nyugoti államok szomszédságára való tekintettel a kereszténység fölvetélében olyan szigorú föltételt látott eszméi megvalósítására, melyet elejteni annyit jelentett volna, mint nemzete jövőjét feláldozni.

Nem kell csodálkoznunk tehát, hogy minden ténykedését az akkori korszellemet is tulszárnyaló erővel vallási rugók mozgatják. Szüksége volt erre, mint föltételre, céljai érdekében. Ő nem osztotta meg a munkát, hanem ténitett és alkotott egyszerre.

Minden törekvése annyira magán viseli a vallásosság által való sugalmazásnak színezetét, hogy nem csoda, ha nemcsak jellemének megítélésében, de politikai törekvéseinek mérlegelésében is éppen az ő általa megalkotott és legelőször hirdetett magyar nemzeti állameszme lényegével merőben ellentétes fölfogásokat tulajdonítanak neki.

Tévesen magyarázott tételei közül bennünket különösen Imre fiához intézett dekretumának azon sorai érdekelnek, amelyekben a jövevények és idegenek befogadását köti szívére, mert — ugymond — „nagy hasznava a jövevény férfiaknak és vendégeknek“. Szerinte ugyanis „az egy nyelvű és egyerkölcstű ország gyarló és gyöngö“.

Szinte megdöbentően ellentmondónak látszik azon nagy eszmének, amelyet pedig István hagyományakép őrzünk ma is, de egy gondolat az ő nagy államalkotó ideáljára megdőnti az egy nyelvűség veszedelmét és viszont amikor halljuk az egyerkölcstű ország gyengeségét hangoztatni, nem tudjuk összeegyeztetni ezt az elvet magának Istvánnak buzgó apostolkodásával a ténitítés terén, melytől ő

mégis csak egységes keresztény kölesöket várt.

Nyilvánvaló, hogy itt István látnoki lelke munkál közre, mellyel előre megsejti a visszahatást, mit az ő átalakító nagy reformjai a jövőben a magyarság természetéből maguk ellen kihivnak. A kereszténységet, az ő föltett és dédelgetett föltételt, mely ideálját: a magyar állam megalkotását szolgálta, veszi csak védelmébe akkor, amikor az ezt behozott idegeneket ajánlja fia oltalmába. A kereszténység egyrészlől még csecsemőkorát élte, másrészlől a magyar faj meggyökeresedett hagyományával is merő ellentétben állott, tehát éppen a magyar nemzeti állam jövőjének biztosítása érdekében *minden módon erősíteni kellett azt, még az idegenek dédelgetésénél is*. Ezek voltak ugyanis az egyedül számbavehető, komoly elemek, melyek itt a kereszténységet képviselték. Ezek esetleges bukásával együtt bukott volna a kereszténység s evvel meg minden nagy ideál, mit István nemzete jövőjéhez fűzött.

Merőben ferde fölfogás tehát, mely Istvánnak ezt a kijelentését szószerint veszi s annak olyan értelmet tulajdonít, mely az országnak minél szétagotabb voltában keresi az erőt.

Az egységes magyar állam eszméjének megalkotójától és első apostolától bizonyára távol állott a gondolat, hogy olyan oktatást adjon nemzetének, mely az idegeneknek, vagy épp a meghódított népeknek (ma nemzeti-ségeknék) a messze jövőben leendő dédelgetésével erősítse őket, saját államfentartó fájának: a magyarságnak rovására, vagy éppen vesztére.

Nem! Az első magyar szent, ki nemzete célját, eszméjét megalkotta, az első magyar apostol, ki azt hirdette és az első magyar király e téren csak ugy gondolkozhatott, mint mi most. Előtte sem lebeghetett más cél, mint az egységes magyar nemzeti állam megalkotása.

Ebben a hitben s eszméjébe vetett szent bizalommal ünnepeljük meg napját. Merítsünk erőt az ő erejéből,

kitartást az ő kitartásából s akaratot az ő törhetlen akaratából. Mert az akarat ad erőt, az erő kitartást; ez a három pedig minden akadályt legyőz. Nemzeti nagy ideáljaink érdekében folytatott küzdelmeinket pedig édesítse meg a biztos győzelem reménye, a hit, a törhetetlen, erős hit szent törekvéseink sikere iránt.

Mert az erős hit még a hegyeket is megingatja! Ugy legyen!

Juriga ur vezérolkkozik a Lud. Nov. egyik legutóbbi számában. Cikke tárgyát most a szöszéket szemelte ki, melyet *politikai szem-pontból* ítél meg. Hogy a valóságban milyen szoros összefüggést lát ő e két merőben ellen-tétes dolog között, az gyönyörűen kiviláglik fejtegetéseiből. Természetesen, igen kényes kérdés ez, amelynek nyílt hangzótatása olyan veszedelmet hozhatna tisztáje, melynek ellenében képviselői immunitása sem védené meg; ő ezt igen jól tudja, azért igen saját-ságos, de eredeti módját találja föl a kiok-tatásnak. Oda képzeli magát, ahol nincsen s onnan prédikál részben kenetlejes, részben korcsmai hangon arról, hogy a szöszéket poli-tikai célokra fölhasználni nem szabad — az ellenpártnak! S teszi ezt olyan fejtegetések kísérletében, melyek olvasásánál még a sült ujone is egyszeribe tisztába lehet avval, hogy a szöszéket neki ugyanezre a célra, de saját táboruk érdekében milyen alakban szabad. Amivel azonban a magyar párt pajjait gyanu-sítja meg, az ellen a legerélyesebben tiltakozniuk kellene, ha vádját nem olyannak ismernők, amely itt nem, hanem közöttük annál inkább divik. Bevallja, hogy vannak urak, akik ha prédikációjukat meg nem tanulják, jó félórát egyebet sem tesznek, mint szapulják, gyalázzák saját népjüket a szöszékről, elmondván őket „marhának“, „disznóknak“, „korhelyeknek“, „kémeknek“. Hogy a prédikációk szótárában ilyen kifeje-zések is vannak, azt Juriga urtól tudjuk most először. Egyháza bizonyára hálás lesz bokros érdemei iránt. Aztán azt kérdi, hogy ki bot-ránkozhat meg. Az-e, aki a moslékkal felté-dészt az ő fejére önti, avagy ő, ha azt a bizonyos edényt aztán a földhöz vágja? (Nekünk az tökéletes mintegy.) Nemes izlé-sét különösen dicséri a következő költői hason-lat: „Az urak nagy része ma is azt hiszi, hogy a parasztot addig kell ütni, nyuzni, amig össze nem „izéli“ magát, és ha már „összeizelte“ magát, újból kell azt kezdeni azért, hogy mért is „izélte“ magát össze tulajdonképpen?“ Nemde pompás? Egy pap és orsz. képviselő intelligenciájának teljesen megfelelő. De hát ez mind csak amolyan tarka keret, mellyel alap gondolatát *emelni* akarja. Oktatása ebben a tételben csucosodik ki. Ostoroztatók a bűnt, a bűnt, de a népet ne korholjátok. Avagy bűnnek minősíthető-e, ha valaki több vagyont követel törvényes uton? A tót részére kémi minden jót: becület, jogot, szabadságot, műveltséget. Melyik paran-csolatban tiltja ezt az Isten? Azt írjuk, hogy ez az alap gondolat, s kétségkívül az is akar lenni, csak hogy nem tudjuk, hol fogjuk meg, mert olyan szétkialtó elemekből van össze-

tákolva, hogy félünk tőle, hogy első érin-tésünktől szétesik magától. Azt azonban mesziről is meglátjuk benne, hogy egyenes föl hívás a politikának a szöszékre való hur-colására. Ne prédikáljon tehát vizet, ha ő maga borral akar élni. De azt is bátrak vagyunk kérdezni tőle, vajjon papi hivatásá-val összeegyeztetésnek hiszi-e a szent helynek ilyen fölhasználását s hogy törvényhozői tiszté nem háborodik-e föl a fennálló törvényes tilalmaknak ilyen kijátszására való buzdítás-sal? Hát amikor a népek azt a szokását mentegeti, hogy a prédikációba belekiabál, nem-e bűnt dicsér, sőt határozottan lázít nem-csak a törvény, de saját vallása ellen is.

Gyanusítás.

„Szólj igazat, beförök a fejed.“

Ez a közmondás jutott eszünkbe, amikor a „Slov. Týžd.“ 32. számában olvastunk egy kirohanást, amely ugyan a kormányra volt címezve, mégis nekünk szólt. Olvasóink emlé-kezhetnek lapunk egyik legutóbbi számában megjelent egy hosszabb lélekzetti cikkre, mely a nemzetiségi sajtó ellensúlyozásának kérdésével foglalkozott. Benne az eddig divó hazafias tót sajtónak központosítása ellen szálltunk síkra, követelvé az ott haszonta-lanul lekötött erők elosztását oly módon, hogy minden nyelvjárás egy-egy külön napilapot kapjon, mely szigoruan azon vidék táj-szolása szerint volna szerkesztendő. Ezzel — írjuk — két célt érünk el egyszerre. El-érjük azt, hogy“ azt a tót irodalmi nyelvet, mint olyan eszközt, amely a tótok egységesi-tését, szoros tömörülését előzja, lehetetlenné tesszük, de a helyi nyelvjáráshoz való szigorú alkalmazkodással közvetlen közel férközünk az illető nép lelkéhez is, aminek haszna már így is kiszámíthatatlan, mert óriási előnyöket biztosít a mai túlzó nemzetiségi sajtóval szemben, melynek mesterként nyelve a nép gondolkodásmódjától ma még távol áll.

Nem ületszerű kijelentések voltak ezek, hanem a viszonyokat szigoruan mérlegető tanulmányozás eredményei, amiket még be-ható megvitatás tárgyává is tettünk, mielőtt a nyilvánosság elé bocsátottuk volna. Tettük ezt nem azért, mint ha annak helyessége iránt kételyek merültek volna föl bennük; de tettük azért, mert éreztük, hogy a fölve-tett eszmével olyan követ mozgatunk meg, mely eddig a közfelfigyelmen kívül állott, amit eddig senki sem vett észre, amelyet pedig egyedül alkalmasnak ismertünk el arra, hogy vele élcsitjük meg azt a fegyvert, mellyel a tót túlzó táborában az egységesítő törek-véseket elvághassuk s a tót köznép lelkének teljes meghódításában a legrövidebb és leg-egyenesebb közvetlenség útján haladhassunk, sőt ebben a munkában a tót túlzó sajtóját is messze megelőzhesstük. Éreztük, hogy a nemzetiségi sajtó ellensúlyozásának ez a leg-hathatóbb eszköze, de éreztük azt is, hogy a felfogásunk igaz, helyes s előre tudtuk azt is, hogy éppen ezért nem marad visszhang nélküli.

Ez kettős irányban nyilatkozott meg. A velünk rokonecokat szolgáló vidéki sajtó itt-ott átértette törekvésünk fontosságát, magáévá tette azt olyan formán, hogy *cikkünket utá-munk leközöltte*. Mi nem csináltunk monopoliu-

mot gondolatunkból, ellenkezöleg: eszmén-ek ilyen térhódítása csak örömmel töltött el bennünket. Még szerzői jogunkat sem érvé-nyesítettük, nehogy az ilyen akadékoskodás-sal utjába vágjunk annak, aminek teljes érvényesülését mi látnánk a legszívesebben. De örömmel tapasztaltuk azt is, hogy fölve-tett eszménk a tót nemzetiségi sajtóban meg-töközést keltett. A rájok nézve fölötté kényes dologgal a legtöbb helyen övatos, burkolt alakban foglalkoznak, bár meg-megérintve azokat a veszélyeket, melyek őket erről az oldalról fenyegetik, mégis ugy, hogy mindenki megértheti belőlük azt a föl hívást, mely a tót irodalmi nyelvnek további alkalmazását és buzgóbb terjesztését teszi a vezetők leg-főbb kötelességévé.

A „Slov. Týžd.“ azonban ezeken a hatá-rokon tulteszi magát és az öket fenyegető veszély ellenszereinek fölitalalásán kívül úmi is próbál. Csakhogy útéseit nem felénk, ha-nem a kormány ellen irányítja. Aki hogy él, úgy itél. Ő is abból a fölfogásból indul ki, hogy nekünk ugy diktálnak mások politikai meggyöződést, ugy befolyásolják lelkiismeré-tünket, mint ő neki valahonnan: azért avval gyanusít meg bennünket, hogy idvett cikk-ünket mi a kormány sajtóirodájától kaptuk volna, amit aztán engedelmesen csak leközöl-tünk.

Eszménk lelkünkéből fakadt, gondolkodá-sunk igaz sajátja, benne hasznos tanulmányo-zásnak eredményét látjuk és így nemesak ezért, de mert azt jónak, hasznosnak és elra-vezetőnek tudjuk: lelkünk egész melevéleg ragaszkodunk is hozzá; s bár térhódítás örömmel észleljük, annak eredetét fölünk elvitatni még sem engedjük soha. Azért a gyanusítással szemben bátran vághatjuk a „Slov. Týžd.“ arcába: hogy nem mond igazat akkor, midőn avval fog gyanusítani ben-nünket, hogy lapunk irányításában bárhonnan jöve befolyásoknak engedni volnánk kényte-lenek. Itt jelentjük ki, hogy mindaddig, míg e lapban a mi vezetőségünk alatt az általunk megszabott helyes irányt szigoruan követ-jük, még akkor is, ha törekvésünkben tel-jesen eiszigetelten, magunkra maradnánk: ezen szereplésünkben a sugóra nem szorunk soha!

A dolog lényegére nézve itt föl akarjuk használni az alkalmat megint, hogy rámutas-sunk arra a szervezkedésre, mely a mi eszménk megpendítése nyomában a tót túlzó táborában megindult. Ott már kész esatatervet készítették avval szemben is, holott mi a mozgalom megindításában még a kezdet leg-elejeén sem állunk; ott már sorakoznak ellen-ünk, holott mi vétkek könnyelműséggel fölprengünk még afölött, aminek célszerzettségét az ellentábor ideges mozgolódása pedig leg-jobbán bizonyítja. De ami legfölb, átenged-jük nekik az időt, ezt a legnagyobb ténye-zőt, mely e mozgalomban szerepet játszik, amelynek ügyes felhasználásával újabb hódí-tásokat s nekünk újabb nehézségeket fognak okozni. Pedig az idő helyes kezeléseken rejlik a siker. Ismételten köitünk tehát az egyes vidékek körén belül s az egyes nyelvjárások-hoz alkalmazkodó tót napilapokat.

Kritikai jegyzetek.

III.

(D) Míndez azonban inkább a nemzetiségi kérdés megoldása körül felmerült eszmecsereék alkalmával jutott felszínre, mert maga a nevelésügy, egyéb fontos és sürgős teendők miatt, a kiegyezés megindulásakor napirendre nem került.

A tótok ugyan az 1865. évi választások előtt ismét jelezték a nevelésügy terén előbb hirdetett elszigetelt álláspontjukat s közreadott programjuk 10. pontjában ismét követelték nemcsak a teljes tónyelvű népoktatást, hanem az alsó és felső iskolákat, kivált tónyelvű jogakadémiait és földművelési iskolát is.

Végre 1868. év derekán, midőn alkotmányos életünk fejlődésnek indult, egyéb égető kérdések megoldása után, a népnevelés ügye is szőnyegre került. Eötvös József báró ugyanazon eszméktől vezéreltetve, melyek már az 1848-ban tárgyalt és elől ismertetett javaslatát jellemezték, benyújtotta a *népiskolai közoktatás* tárgyában alkotott javaslatát, mely még ugyanezen év őszén tárgyalás alá is került s néhány módosítással el is fogadtatott.

Ez alkalommal nem lehet feladatunk, hogy a törvényjavaslat tárgyalása alkalmával felmerült kifogásokkal foglalkozzam, csak a törvény azon szabadelvű, de a nemzetiségi urak által nem látott intézkedésére mutatok rá, mely Európa törvényalkotásában egyedül áll, t. i. az *idegenajku polgárok nyelvi jogainak minden téren való tisztelgetben tartására*.

A törvény 58. szakasza ugyanis kimondja, hogy: *minden növendék anyanyelvén nyerne az oktatást, amennyiben ez a nyelv a községben divatozó nyelvek egyike. Vegyesajku községben ez okból oly tanító alkalmazandó, aki a községben divatozó nyelveken tanítani képes.* Népezzék a községben, ahol többféle nyelvtű lakosok tömegesen laknak, amennyiben a község ereje engedi, különböző ajku segéd-tanítók is választatnak.

A törvény ily szabadelvű rendelkezésével szemben nemzetiségi részről alig emelkedtek számbavehető kifogások s az általános megelégedést mi sem jellemzi jobban, mint az a körülmény, hogy a nemzetiségi urak 1869. évi választási programjából az eddig folyton hangoztatott tulkövetelő hang eltűnik s a népnevelésre vonatkozólag az említett program 2. pontja csupán a vallásos és nemzeti irányzatú nevelést követeli, amelynek hangoztatása — e törvény életbe léptetése után — inkább megszokás, mint érett politikai megfontolás volt.

Igen tisztelt nemzetiségi urak, ez a minden ízében lojalis törvény abban az időben hozott, midőn Európa legnagyobb és leg-hatalmasabb államait belső politikájuk vezetésében az a szellem, mondhatom, meggyőződés irányította, hogy mitsem törődve az emberi és polgári jogok legelemből követelményeivel, az *egységes államhatalom* bélyegét rányomták azokra az idegenajku tartományokra is, melyeket a balsors s a fegyveres túlerő hatalmuk alá hajtott.

Ugyanezok mit tesznek más európai hatalmasságok? Az önk demokráciájának nevetőbbjára, a cári hatalom 1863. december 26-án ukázát ad ki, melyben a lengyel nyelv használatát nemcsak a hivatalokból tiltja el, hanem szigorú büntetés kilátásba helyezése

mellett a nyilvános életből is teljesen kiszorítja azt. Miért nem tiltakoztak önk akkor szláv testvéreik érdekében, e rettenetes jogtírást ellen?

1867-ben kitiltják a lengyel szót a templomokból, fegyveres erővel terjesztik az orthodox vallást s ahol ellenkezésre találnak, irgalmatlanul lesújt a hatalom keze s a lengyel papok és hazafiak tömegével benépesít Szibériát. Vajjon volt-e szavuk e rettenetes zsarnokság ellen?

1869. július 8-án kelt cári ukáz megfosztja a varsói egyetemet lengyel jellegétől, a tanzsékekre orosz professzorokat ültetnek s a lengyel népre ráoktrojálják az orosz nyelvet? Miért nem hangoztatták akkor az emberi jogok legszentebb érdekeit?

1885. április havában *Gurko* tábornok az elemi oktatás nyelvét, a lengyel, az emberi és polgári jogok nagyobb dicsőségére, egyszerűen eltörli s a kiűzött számtalan iskolában végigkancsakozott lengyel tanítók átkai közt bevonul az elemi iskolákba az orosz nyelv. Hol voltak önk akkor? Hallgattak gyalázatosul, mert a lengyel nép elnyomatásának ügye az önk cirkulusain kívül esett!

1893-ban a vilnai kertületben a lengyel nyelv használatát még a magántzletekből is kitiltották. Mit tettek önk ez égbekiáló lelkeslégekkel szemben?

Megmondom önöknek! Elmentek *Mudrony* Pál vezetése mellett *Kiewbe* ünnepelni a nagy Oroszországot, az egykor oly nagy és büszke lengyel nemzet elnyomóját. Önk nem fedezték fel a lengyel népet ért merényletekben azt az erőszakosságot, melyet itthon, ha csak látszata kísért is, ezerszeresen feljuttá dobra ütnek. Ezt nevezzük mi kifelé húzó szimpatia-nak és ezt nevezik önk hazaszeretnek.

De tovább megyek és bemutatom nyugat művelt államait, mert önököt kikerült még az is, hogy önvédelemből rámondják: ez csak Oroszországban történhetett, melynek elnyomott népe nem ébredt még olyfoku öntudatra, hogy az ily mérvű jogtíráskor ellen egyöntetűen szervezkedhetnek.

Midőn Bismarck herceg az iskolák államosítására vetette magát, 1872-ben egy csapásra megszünteti a népiskolák községi és felekezeti jellegét s állami felügyelet alá helyezi azokat.

1885. évben harmincezer orosz-lengyel utasít ki Posenből és kitiltja a lengyel nyelv használatát a népiskolákból — s minden emberi jogokra való tekintet nélkül — ráerőszakolja a német nyelvet oktatásnyelvűl a lengyelekre. Bismarck herceg emez erőszakos németesítését még a császár is helyeselte, *thorn*i híres beszédében megdöve azokat a lengyeleket, akik eme rendelkezése ellen szót emelni merészkedtek.

Elszász-Lotharingiában, mielőtt a németek e két tartományt annektálták volna, a határközségekben, hol pedig a németiség volt többségben, az oktatás nyelve kizárólagosan a francia volt. Csak az annektálás után állította vissza Bismarck herceg a német nyelvet jogaiba, de a francia községekre is ráoktrojálta a német nyelv tanítását.

Rámutathatunk az önk által annyiszor hangoztatott amerikai népnevelési viszonyokra is, hol szintén *nem sokat törődnek az önk nyelvi jogaival, mert az elemi oktatás nyelve kizárólagosan az angol s mégis az emberiség Eldorádójának hirdetik az ottani viszonyokat. És miért? Mert ezt hirdetni öns érdekük*

kívánja meg, mert onnét csurog a méz, mely az önk *keserű* kenyérüket megédesíti.

Hasonlítsák össze, igen tisztelt nemzetiségi urak, a most felsorolt adatokat a mi viszonyainkkal s ha van önökben lelkiismeret, meg kell, hogy hajoljanak a magyarság lojalitása előtt.

Tudjuk, mit fognak felelni önk eme megcáfolhatatlan adatok halmazára. Amit megtelheinek Oroszország, Németország s az Egyesült Államok nagy nemzetei, azt nem teheti meg a 11 milliót számláló magyarság. Igen ám, csak hogy ne felejtsek el önk azt se, hogy eme nagy nemzetek nagy nemzetekkel szemben követtek el jogtírást s ezen az alapon a mi eljárásunk önökkel szemben, akik összevissza alig 2 milliót számlálnak, tökéletesen indokolt volna.

De a magyarság még ereje tudatában sem lépett le egy pillanatra sem a türelmesség tüszényéről s az önk nyelvi jogai teljes tisztelgetben tartásának ellenértékéül, *nagy szerényen* csak azt kötötte ki, hogy a nem magyar ajku iskolákban a magyar nyelv, mint az állam nyelve, hetenkint bizonyos órászámokban szintén taníttassék, hogy így egyeseknek, a tovább tanulni vágyóknak mód nyujtassék arra, hogy tanulmányaik folytatásához a kellő előképzettséget, amennyire-annyira, elsajátíthassák.

Itt kezdődik a nemzetiségi urak szerint az erőszakos magyarosítás, a mindent háttérbe szorító nemzeti sovinizmus. Ebben az egyszerű, mondhatnám tulszerény kikötésben is elég okot vélnek találni arra, hogy tulsi-gázott fantáziával a nem magyar ajkuak nyelvi jogainak sérelmeit hirdessék.

De hogy a magyarság mennyire nem volt erőszakos törvényadta jogainak végrehajtásában, bizonyítják azon statisztikai adatok, melyek a népoktatási törvény meghozatala után, egy évtizeddel később adattak közre, melyek nem az erőszakoskodást, sőt talán gyengességünket, véghetetlen türelmességünket dokumentálják.

Ugyanis a törvény megalkotása után tíz év múlva, vagyis 1878-ban a Felvidéken még mindig szép számmal találkoztak iskolák, hol az állam nyelvének tanítását vagy ellanyagolták, vagy egyáltalán figyelembe sem vették. *Arvában* a magyar nyelv tanításánál elért eredmény *elég* volt. *Gömörben*: 32 iskolában teljesen ki volt zárva az oktatásból. *Liptóban*: az állam hivatalos nyelve alig részesült figyelemben, mert csak 3 iskolában kezdett tanítási nyelv lenni, 9-ben mint másodnyelv gyakoroltattott, 99-ben pedig teljesen el lön hanyagolva. *Pozsonyban* 135 iskolában egyáltalán nem tanítottatott, sőt a magyar nyelv tanítása tekintetében; dacára a fennálló törvénynek, a multból képest hanyatlás volt tapasztalható. *Sárosban* volt 19 iskola, mely legesekélyebb eredményt sem volt képes e tekintetben felmutatni. *Szepesben*: az egész vármegye területén, csak két iskolában volt bevezetve a magyar nyelv tanítása, a többiben egyáltalán figyelmen kívül hagyatott. *Trencsénben* és *Zólyomban* a multakhoz képest csekély haladás volt ugyan tapasztalható, de az az eredmény korántsem volt kielégítő.

És ily gyenge eredmény után mutassanak fel a nemzetiségi urak csak egyetlen egy esetet, hogy a magyar állami hatalom *erősen* koskodott volna azokkal szemben, akiknek *hanyagságán mult az állami nyelv tanításának fejlesztése?*

Nemcsak hogy nem erőszakoskodott, de korholni való nembánomással tizhosszu éven át megtűrte azt, ami a gyenge eredmények egyedi oka volt, hogy az országban működő tanítók közül 5489 tanító vagy egyáltalán nem, vagy csak oly mértékben bírta az állam nyelvét, hogy azon tanítani teljesen képtelen volt. Megtűrte azt, hogy 4544 nem képesített tanító, melyekből a Felvidéknek is jó rész jutott, oktassa a népet a tudás alapelveire, melyekhez maga sem konyitott.

De egyébként, hogy a magyarság s a végrehajró hatalom, mily lojálisan értelmezte az 1868. évi XXXVIII. t.-c. rendelkezéseit, legjobban kitűnik abból a körülményből, hogy a tót annyanyelvű népiskolák száma 1879. évig folyton emelkedőben volt. Míg ugyanis 1869. év előtt a tót anyanyelvű iskolák száma csak 1214-et tett ki, 1869-ben, tehát a törvény végrehajtásának évében, 1822-re szaporodott s 1879-ben pedig, tehát egy deceniummal a törvény megalkotása után, már 1837-et tett ki.

Ezt nevezik önök erőszakos magyarosításnak? Ezt nevezik önök sovinizmusnak?

ViSSzaélésEK a lelkészi jogokkal.

Kontsek Antal zátracsei evangélikus lelkészről lesz szó, ki visszaéve a zsinati törvények által rá, mint lelkészre ruházott jogokkal, csupán elfogult politikai rövidlátásból, kimerítve hívei türelmét, már másodizben tette lehetetlenné a püspökválasztás törvényes menetét.

Egyéni karakterét telismerhetőleg megfesteni nem tudom, mert ő azok közé tartozik, akiket látni és hallani kell, hogy megközelítően képet alkosson magának a szemlélő arról, hogy a tréfaiban kiszámíthatatlan természet néha a legvadabb tévedésbe esik a külső fizikum s a belső tartalom osztogatásánál. Ez különben sem hivatásom. Csak azért említettem meg, mert csodálkozásomnak akarok kifejezést adni afelett, hogy a tiszteletes ur hívei közt — hallgatva egyházi beszédeit — a fülhártyarepedés ezidőig nem lépett fel epidemiaszerűleg.

Elfajult nemzetiségi érzületének alárendeli még az egyházi ügyeket! Hitközségében, előre kiszámított csalafintasággal lehetetlenné teszi a tulnyomólag magyar elem érvényesülését! Képes a legnagyobb jogfosztásra, csak hogy eddig kiérdemelt „jó hírnevét“ valahogy kudarc ne érje. Mint egy politikus suszter, minden lében kanál, még oly ügyeknél is, hol neki, mint egyházi férfinak, semmi keresete sincs. Ezért a kotnyeleskedésért még saját hívei is gyűlölik.

De térjünk a dologra. Mit tett a legutolsó püspökválasztás alkalmával, hogy a magyarság érvényesülését megakadályozza.

Az egyházi törvényszékhez ellene beadott vádirat a következőket mondja: „Előre kell bocsátanunk, hogy a zátracsei egyházközségben két templom van. Egy a zátracsei anyaközségben, egy a ruttkai leányegyházban. A két templomban tartandó isteni tisztelet sorrendjére nézve a bevett szokás az volt, hogy a ruttkai leányegyházközség templomában az istentisztelet minden hó első vasárnapján délelőtt tartatott meg, a többi vasárnapokon pedig délután. Ily körülmények közt, midőn az egyházi elnökség elhatározta, hogy a püspökválasztás folyó évi július hó 29-én

fog megejteni, Kontsek Antal lelkész urnak, a zsinati törvények 40. szakaszának első bekezdése értelmében legkésőbb július 22-ig körlellessége lett volna egy a zátracsei anyaközség mint a ruttkai leányegyházközség templomában a határozatot közzétenni.“

Az ur kiválasztott embere azonban ezt végre nem hajtotta, mert a határozatot csak Záthuresán hirdette ki, Ruttkán pedig azon okból, hogy ezt tennie ne keljen, 22-én délután még az isteni tiszteletet sem tartotta meg. Így természetesen a ruttkai hívek a püspökválasztás határnapijáról a törvényes időn belül nem is értesültek. Igaz ugyan, hogy 29-én reggel, tehát a választás napján, a templomi szószékről közölte, hogy aznap délután 4 órákor fog megtartatni a választás, holott a záthuresai meghirdetésben nines megjelölve az óra, hanem csak az mondatott, hogy a választás az isteni tisztelet befejezte után fog megtartatni.

Most jön a legdurvább jogfosztás! A ruttkai hívők tömege a hirdetményhez tartva magukat, csak négy óra felé jött a „szavazáshoz“, amit észrevevén az őrszemlő kiállított *Gasparik Mihály* priekopai tanító (Ej, ej! Hát elfeledte már a reverzálist?) beszaladt a templomba s az ő hirdetése folytán Kontsek szétharapta a szent beszédet s a benne rekedt szent beszéddel együtt leszaladt a szószékről, nagy sebbel lobbol megejtette a választást, úgy hogy mire a ruttkaiak megérkeztek, már bevégezett dologgal álltak szemben, dacára annak, hogy minden tisztességes ember órája akkor még csak félégyet mutatott.

A nagy felháborodástól tartva a szent atya, nem várta be eme gyalázatos merénylét által felizgatott ruttkaiakat, hanem megismételte a *Trtyanszky*-féle választás alkalmával elköveztet gyászos futását, midőn a templomból hajadon fővel menekült az erdőbe, helyére a neki nem tetsző választást vezetnie kelleszen.

A kereset minden egyes vádpontja hiteles okmányokkal van támogatva s végkonkluziójában arra kéri a panaszosok az egyházmegyei törvényszéket, hogy a záthuresai egyház közgyűlésén 1906. június 29-én megtartott püspökválasztást érvénytelenítse s a felmerülő költségekben az egyházközség előjáróságát marasztalja el.

T.

Vármegyei élet.

A közigazgatási bizottság ülése.

A vármegye közigazgatási bizottsága *Justh Ferenc* főispán elnöklése alatt a folyó hó 13-án rendes ülést tartott.

Az ülésen résztvettek: *Beniczky Kálmán* alispán, *Beniczky Akos* dr. főjegyző, *Law Adolf* dr. tiszti főügyész, *Záthureszky Imre* árvászéki elnök, *Haas Jakab* dr. megyei főorvos, *Borbély Kálmán* kir. főmérnök, *Skultety István* dr. kir. ügyész, *Liszkay Bálint* pénzügyigazgató-helyettes, *Keveczky Imre* községi elnök, *Horváth Klímó* Vilmos, *Roth Emil* és *Rozsa János* bizottsági tagok.

Az ülés megnyitása után *Csepceányi Sándor* tb. főjegyző bemutatja a kereskedelemügyi m. kir. miniszter leiratát *Schulcz Lajos*, szucsányi téglagyáros iparvágánya ügyében. Mint hogy a miniszter az útipéti, illetve az iparvágány lerakását csak azon feltétel alatt

engedélyezte, ha az illető hatóság, melynek területén a sínpár át fog haladni, ehhez hozzájárul.

Bemutatja az árvászéki határozatát *Sislik Milán* és *Dusán* tartási díja ügyében. A határozathoz a közigazgatási bizottság is hozzájárulván, megerősítés végett a belügyminiszterhez terjesztetett fel.

A kir. tanfelügyelő bemutatja a mosóczi járás főszolgabírójának határozatát a szlováni iskola jellegének meghatározása tárgyában. A közigazgatási bizottság a határozat indokait magáévá tévén, az iskolát községi jellegűnek mondja ki.

A turáni kántor-tanítói jövedelemnek 800 koronáig leendő felemléséhez államségélyt kértek. A bizottság a kérvényt pártolólág terjeszti fel.

A turáni iskola ellen felmerült panaszok tárgyában a miniszter felvilágosítást kér, illetve az ügynek gyors lebonyolítást sürgeti. Ez ügyben a bizottság jelenti, hogy már a múlt havi ülésben elintéztést nyert.

Bemutatja a kisselmei községi iskolai alapvagyon bérbeadására vonatkozó szerződést. A szerződés jóváhagyatott.

A szucsányi községi iskolai alapvagyon eladására vonatkozó szerződés jóváhagyatott. Nemkülömben jóváhagyatott a jaszenóvi iskolai alapvagyon eladására vonatkozó szerződés is.

A kir. főmérnök bemutatja az 1907. évi kavicsfelosztásra vonatkozó tervezetét. A bemutatott kavicsfelosztási kimutatás jóváhagyatott és kellőleg záradékolni rendeltetett. A kimutatás egyik példánya a vállalkozónak küldetett meg.

A vármegyei tiszti főorvos jelentése szerint a vármegye közegészségügyi viszonyai az elmúlt havihoz képest nagy mériékben javultak. A járványos megbetegedések szűnőfélben voltak, csak a vérhas lépett fel epidemia szerűleg. Ragályos betegség a következő esetekben fordult elő:

Kanyaró: *Necpálon* 2, *Divéken* 3, *Hájon* 2, *Kiscesepcsényben* 1. Ezek közül csak két eset volt halálos kimenetelli.

Vérhas: *Helyben* 6, *Jahodnikon* 5, *Felső-kálnokon* 3, *Draskócon* 4, melyek közül 3 eset halállal végződött.

Roncsoló toroklob: *Krpellánban* 1, *Pribócon* 1, *Divéken* 1. Mind a három eset könnyebb lefolyású volt.

Hasi hagymáz: *Divéken* egy esot, mely gyógyult.

Hörkharut: *Deánfaluban* három, mely teljes gyógyulással végződött.

Kiemeli a jelentés, hogy a vérhas terjedése a sok tekintetben éretlen burgonya és még zöld gyümölcs élvezete miatt terjedőfélben van, minek tolytán a piaci gyümölcsárúsítás a legnagyobb foku ellenőrzés alá helyeztetett.

Hullaboncolás történt *Mosócon* egy 11 éves leány villámsujtott hulláján. Ugyanott fogantositatotott egy orvosszakértői szemle is egy 5 éves fiu hulláján, ki a kutba fult. Előadja továbbá a jelentés, hogy a vármegye területéről két ürült szállítottat a tébolydába, egy szklenői illetőségű férfi és egy pribóci illetőségű özvegyasszony. Kiadatott 2 orvosi szakvélemény, 24 orvosi bizonyítvány és 15 orvosi látélet, még pedig 14 könnyű és 1 súlyos testi sértésről.

A főorvos jelentése után a kir. pénzügyigazgató jelentése került előadásra. Eszerint: az 1906. évi július havában befizetett egyenesadónál 31.183 kor. 95 fillér, hadmentességi díjban 73 korona, országos betegápolási pótdalában 953 kor. 56 fillér, mely befizetés az elmúlt év hasonló időszakához képest egyenesadónál 20.319 kor. 60 fillér, hadmentességi díjban 73 kor., országos betegápolási pótdalában 449 kor. 15 fillérral kedvezőbb.

Az említett befizetések után az elmúlt hónap végével hátralékban maradt 209,715 korona 99 fillér egyenesadó, 14,071 korona 50 fillér hadmentességi díj és 11,735 korona 08 fillér, mely állapot a múlt év hasonló időszakához képest általában kedvezőbb.

A jelentés tudomásulvétele után, minthogy több tárgya az ülésnek nem volt, az elnöklő főispán az ülést bezárta.

Színészet.

Sokan azt tartják, hogy a vidéki színésznél nincs helye az egyes szereplők megkritizálásának, illetve, hogy a vidéki színészetről vagy jót, vagy semmit sem szabad írni. Véleményünk szerint ez a felfogás nem helyes, mert a vidéki színészre ép úgy megvan a nyomtatott betű hatása, mint a fővárosira. A megérdemelt dicséret buzgóvá fogja tenni s újabb sikerek elérésére ösztönzi. A gáncs figyelmezteti a hibákra, amelyeket talán senkisésem hisz el oly nehezen önmagáról, mint épen a színész. De meg látjuk, hogy egy-ugyanazon színkerület színészi éveken át térnek vissza, akiknek azt hisszük, egyáltalán nem közömbös az a tudat, hogy ilyeknek velük behatóan foglalkozni s így nem végeznek hiába való munkát, ha szerepükbe belemélyednek s a tölök telhetőleg jobbat igyekeznek produkálni.

A társulat általában igen jó. Van minden szerepkörre magánszínész s elegendő nagy a karszemélyzet száma is. Az összájték mindenkor gondos s amit különös érdemül kell kiemelnünk, senkisésem igyekszik a többi rovására előtérbe tolokodni s disszonanciát keltő kiabálással, vagy olcsó tréfákkal feltűnést kelteni. Az énekkarok szigorúan vannak fegyelmezve s jól betanítva, s általában a biztosság érzetét keltik a hallgatókban. A társulat ruhátára igazán fényes s mindenkor korhű. Sehöl kopott, színehagyott bársony és selyem rongyok.

A zenekar vezetése kitűnő és hozzáértő kezekben van, kár, hogy maga a zenekar ez időszert hiányos. Ez nem a karmester hibája, mert hiszen az énekkarok bizonyítékai zenei tehetségének és karmesteri tudásának, hanem egy mindenkin kívül álló hiba.

A *dancigi hercegnő* női főszerepét *Reviczky* Etel játszotta. Első fellépésével könnyen meghódította a közönséget, bár ezen szerepe nem a legjobb alakítása. Igen ügyesen játszotta a főcseperedett mosónő darabos szögletességét. Hangja hajlékony és csengő. Énekén meglátszik az iskolázottság. *Csáky* nem egészen igyekezett szerepét kiaknázni. Egyszerűen leénekelte parthieját. Egyik legjobb szerepben mutatkozott be *Herczeg* (Napoleon). Ugy játszotta, mint kiválóan sikerült maszkjáért dicséret illeti. *Madas* (Papillon) későbbi szerepeiben sokkal nagyobb sikereket aratott. A többi szereplők is jók voltak.

Loute. Egy darab, amely ugyszólván önmagától játszódik. Mindazonáltal kiváló tehetségének jelét adta *Bittera* Erzs (Loute), aki ötletesen s kiváló eleganciával játszotta szerepét. Különösen a darab bohókás részzeit emelte ki erőteljesen. *Székely* (Dupont) jól játszott, bár egy kissé több hajlékonyság nem ártana. *Herczeg* évről-évre többet nyújt. Ma a szintársulat egyik legjobb színésze, aki egy a jellem, mint a komikus szerepekben elsőrendű. *Csáky* operetteszínész, tehát amit nyújtott, teljesen kielégítő volt. *Madas* (Francolin) kifogástalanul játszott. Féltekenykedése és tehetetlen dühöngése állandó jókedvet okozott. *Rózahegyi* Sári csinos színpadi megjelenés s már ezért is többször kellene szerepeltetni.

A *tót leány* régi, ismert, de mindig vonzó népszínmű, új oldalról mutatta be színészeinket. *Reviczky* a Hanka szerepében csak megérdemelte a felőle alkotott jó véleményünket. Igazi kedves tót Hanka volt. *Völgyi* (Miso) jól játszott, szépen táncolt. Teljesen megfelelők voltak *Madas*, *Herczeg*, *Gyöngyössi*, *Róna*. *Borsodi* Paulának (Julis) még sokat kell tanulnia. Egészen jó sablonra huzta Gál Katica Ötös Mari szerepét. Meglátszik rajta, hogy régi színésznő.

A *Gülbaba* sok nehézségét, — amelyet a színpad tökéletlensége és hiányossága okoz, — feledtette a jó előadás. *Reviczky* Gábor diákja tökéletes alakítás. Kiténő jó kedve, szép tánc, gyönyörű toalettjei méltó tapssokat arattak. Egyáltalán van egyéni gondolkodás benne s mindig ezt, nem idegen mintákat juttat kifejezésre. Kedves és vidám volt *Rózahegyi* Sári is. *Csáky*nak kellemes baritonja teljesen érvényre jutott a basa szerepében. A szerep hangterjedelme különösen megfelelt neki. Jól is játszott. Kár, hogy szerepét sohasem tanulja meg. *Herczeg*, mint *Gülbaba*, maga volt a jószívűség és nemeslelkűség. A sokoldalú *Völgyi* elég humoros volt. Kiténő volt *Madas* a cigány szerepében s ezt a szertelenségekre igen alkalmas szerepét pompás, de mindig diszkrét humorral játszotta. Az előadás mintaszerű volt.

Mongodin ur felesége. Szabados estéje volt. A minden ízében átgondolt játékban minden tudása érvényre juttatott. A gyáva, de ravasz férj meghunyászkodását, majd felülkerekedett bátorságát tökéletes hűséggel játszotta. *Bittera* egy ismét neki való szerephez jutván, annak minden részét teljes rutinnal kiaknáztta. *P. Nagy* Linda mindenkor jól játsza szerepét. Elegánsan játszott *Székely* (Fougerolles). Tehetséges színész, aki szintén egyéniségre törekszik. *Mezei* Ellán még egyelőre meglátszik, hogy kezdő, nem lehetetlen azonban, hogy néhány év múlva jól ki fog fejlődni.

Az *ingyenlők* egy avult, elcsépelet darab, amelyet, hogy még a színészek is unnak, meglátszott az előadáson. *Sz. Végh* Gizi ezen darabban lépett fel először s a közönség régi kedvence csak öregbítette ezen szeretetet. Utóbbi időben feltűnően kifejlődött egy hangja, mint játéka. S énektechnikája is sokat nyert.

A *baba*. Bájós meséjű, fülbemászó zenéjű operette, amely alkalmat nyújt egyszerre két primadonnának a tündöklésre. Ugy *Sz. Végh* (Gizi) (Alesia), mint *Reviczky* Etel (Lemedot), elsőrendű szerepben érvényesítették tudásukat. *Sz. Végh* a baba szögletes mozdulatait,

esetlen és mégis kedves tancát páratlan gráciával utánozta s nem tudnók megmondani, mint baba volt-e bájosabb, vagy mint szerelmes leány. *Reviczky* igen fess novicius s különösen az ébredező szerelm megnyilatkozásai voltak természetesekek. Együltesek, egybevágó játéku bárhol elismerést aratott volna. A férfiak kivétel nélkül dicséretet érdemlnek.

A *kültelki hercegnő* egy páratlan üres, tartalmatlan zenéjű semmisséget csak a színészek jó játéka tette elfogadhatóvá. *Madas* ostoba szerepét oly rutinnal s annyira humorral játszotta, amilyet még egyik szerepben sem produkált. Megmutatta, hogy kell egy rossz, unalmas szerepét mulatságossá tenni. S az egész estén folytonos derűltségben tartotta a közönséget. Egyáltalában igen jó színész, aki, ha olykor kissé túloz is, sohasem izléstelen s nem hajhássza a karzat elismerését. Maszkja is mindig sikerült.

Sz. Végh, mint mindig, ebben is igen jó volt. Ügyesen játszott *Csáky* és *Völgyi* is. Elég jó humor jelét adta *Róna* is. Megjegyezzük, hogy a két táncosnő által elkövetett izléstelenség brettillre való s semmiképen sem dicséri a rendezőt. Egyáltalán azt látjuk, hogy a színházi törvényszék roppantul hanyag, vagy elnéző, mert sem a gyakori szerepnemtudást, sem az ilyen szertelenségeket nem bünteti. Lépien hát közbe a direktor.

Don Caesar, a régi szép operettek egyike, az eddig előadott operettek között a legszébb. Van benne zene a szó nemesebb értelmében s nem könnyű feladatot ró úgy az egyesre, mint a karokra. *Reviczky* *Don Caesarja* a legjobb eddigi alakítás volt. Szilaj volt s végtelenül könnyelmű, szerelmes és csapodár. Nehéz énekparthieját a legnagyobb könnyedséggel, érzelmetlenül s hibátlanul adta elő. A „tisztelőtől“ kapott csokor megérdemelt elismerés volt. *Sz. Végh* Gizi sokkal jelentéktlenebb szerephez jutott, de ebben is nagy sikert aratott. Igen jó volt *Csáky* is. *Mig Herczeg* és *Völgyi* a kómicumot képviselték teljes hatással. *Madas* kis szerepében minden tulzása mellett jó volt. Gyönyörű volt Pueblo apród szerepében *Bittera* Erzs, de bármily szép is volt, mégis jobb szeretjük őt nem énekes szerepben. Dicsérelőleg emlékezzünk meg *Rózahegyi* Sári-ról is, akinek szép hangja és kellemes megjelenése van. Nemcsak ez alkalommal, de minden felléptével nagy hatást ér el komikus szerepeiben *Kárpáti* Kata is, akinek természetes humora, melyet mindig kellő mérséklettel alkalmaz, sok derűltséget szerzett. Elég jók voltak *Róna*, *Fehér* és *Gyöngyössi* is. A kicsiny zenekar és az énekkarok kiténő betanítása a karmester nem csekély érdeme.

—ő—

H I R E K.

Dávid János temetése.

A közszeretben álló öregot vasárnap délután temették el, a vármegye közönségének és jó barátainak impozáns részvétele mellett.

Diszes ravatalát, mely a vármegye ház nagytermében állítottott fel, egészen elborították a szebbnél-szebb koszorúk, melyet kegyeletes és szerető szívek helyeztek az öreg ur

földi maradványait takaró koporsó fölé. Ott láttuk a tisztikar koszorúját „Dávid Jánosnak tisztviselő társai“ felirással. Unokái, Eder Róbert gyermekeinek koszorúját, a Józsa-család, a Joób-család és Kontsek Györgynek gyönyörű, élővirágból font koszorúját eme felirással: Felejthetetlen legjobb barátomnak — Jolán.

A gyászszertartás délután három órakor vette kezdetét, melyen az elhunyt jóbarátai, ismerősei és tisztelői teljes számban vettek részt. A vármegye tisztikarán kívül megjelent Jusih Ferenc főispán, Lehoczky Lajos kuriai bíró, Jeszenszky Sándor közigazgatási bíró, gróf Nyáry Károly, Saager Ferenc kassa-oderbergi vasuti főfelügyelő családjával és ezeken kívül még igen számosan a vármegyénk előkelőségei közül.

A gyászszertartás után kocsióra emelték a koporsót, melyet négy megyei hajdu is ugyanannyi fátylát vivő tisztviselő kísért örök pihenő helyére. A temetőben a szokásos egyházi szertartás után lapunk felelős szerkesztője bucsuztatta el az öreg urat a következő beszéddel:

Itt állunk nyitott sírod körül, mely néhány pillanattal mulva csendes ölebe fogad, édes öregünk, hol lehajtja fejed az anyaföld hideg göröngyre, hitünk tanítása szerint elkövetkezendő időnk, megkedved a hosszú, zavartalan álmódást.

Kedélyünk elborul, szívünk összefacsarodik s az emulás rettenetes érzése érvet vesz lelkünkön, mert a véges emberi élet semmiségét csak ily pillanatokban érezzük legjobban, midőn a lezárt koporsóból még közvetlen kiált felénk az enyészet, midőn a megsemmisülés félelme angyalát, még itt látjuk legbeni összetört áldozata telett.

Gondolataink szárnyalása megbénul s nem bír tulemelkedni a megsemmisülés fogalmának határán, mert önös természetünk nem lát egyebet a nyitott sír szélén, mint egy ismeretlen végnék kezdetét.

Pedig, gyászoló közöttés, vannak lelki tulajdonságaink, melyek felett nincs hatalma a halálnak, melyek nem semmisülnek meg velünk e hideg hantok alatt, melyekben tovább él egyéniségünk, melyek időtlen-időkig beragyogják sirunk felé helyezett fejfánkat s ezek azok a férfierények, melyekkel ez életben, mint az örökké valóság előcsarnokában, ékeskedtünk.

Te sem mulsz el nyom nélkül, szeretett édes öregünk! Mindent felőled baráti szeretettel, nemes szíved, hazafias lelked megnyilatkozásainak emléke itt fog élni közöttünk!

És ez az emlékezet lesz a legmaradandóbb, a legszebb koszoru, melyet elősorolt éreynyed soha el nem hervadó rózsáiból előjárdid és jó barátaid fonnak porladó hmvaid fölé tűzött egyszerű keresztredre; mert ez a becsülés, ez a ragaszkodás elkísér oda is, hol minden egyéb földön eredőnek határt szab a halál, a tuvilág eme megvetője.

Gyászoló közönség!

Én azt hiszem és érzem is, hogy még a halál a megsemmisülés szörnyű gondolatában is vigasztaló az a tudat, hogy egy becsülettel megküzdött élet után ellenségeket nem hagyunk hátra, csak jóbarátokat, akik emlékeztünk fáját, melyet kegyelet ültet felhantolt sirunk mellé, bár mulandó időnkig is, de oadaodó, gondos kezekkel ápolják s nem akad senki, ki e zöldelő, lombos fa nyíló virágait ellenséges indulattal megtépve emlékeztünknek bemocskolná.

És te elköltözött, ki immár a véghetetlen tudású Isten igazgatós bírói itelete után vagy, nyugodt lehetsz, az itt maradtok közül Isten szerint való ember nem akad, ki emlékezted fáját a szeretet könyvével s a hála és elismerés igaz, szívből fakadó harmatával hűségesen ne öntözne, mert én tudom azt, hogy te is azok közül való voltál, kiknek sirja fölött csak a szeretet hallatja zokogó szavát, a gyűlölet néma marad.

És most, gyászoló közönség, kiket nem a köznapias szokás, hanem egy magasabb érzés, a szeretet és ragaszkodás nemes érzése gyűjtött e felvirágzott koporsó köré, most, midőn átadjuk őt az

örök enyészetnek, mondjunk egy utolsó Isten hozzád és felemelkedett szívvel kérjük a mindenest Alkotót, hogy fogadja őt véghetetlen kegyelmébe, adjon neki nyugalmat s résztesse őt a boldogok világának örök fényességében. Amen!

A király születésnapja. Ő Felsőleg születésnapját Turócszentmártonban is illő tisztelettel tünnepték meg a hivatalos körök. A megyei és állami tisztviselők, továbbá az állami alkalmazottak a főispán vezetése mellett tiszteletleg vettek részt az ünnepi szent misén, melyet Cserey Emil római kath. plébános celebrált.

Református Istentisztelet. A folyó évi augusztus hó 26-án délelőtt 10 órakor Ruttkai az állami iskola helyiségében, délután 1/23 órakor ugyanott magyar református isteni tiszteletet tartattak. Délelőtt urvacsoporttal. Más felekezeti érdeklődők is szívesen láttaknak.

Kinevezés. Dávid János elhalálózásával megtűresedett várnagyi állásra vármegyénk főispánja Franciscy Lajos mosóczi lakost nevezte ki.

Kitüntetés. Löwy Adolf bécsi lakost, a ruttkai fűrészgár tulajdonosát, ő csász. és kir. apostoli felsége, a kereskedelem és ipar terén szerzett érdemeiért, a Ferenc József rend lovagkeresztjével tüntette ki. Erdemes embert ért eme legmagasabb kitüntetés.

Balassa Bálint-Társaság. Liptószentmiklósról írja tudósítók e hó 15-éről: A „Fekete Sas“-szálló nagytermében ma dr. Waldapfel János budapesti tanár kezdeményezése folytán új egyesület létesült „Balassa Bálint-Társaság“ (Felvidéki írók és művészek egyesülete) néven. Az ülést Ballo Lajos nyitotta meg s felszólította dr. Waldapfelt, hogy adja elő az egyesület célját. A nagy tetszéssel fogadott előadás után megválasztották elnökké: dr. Palugyay Móric főispánt, előadóvá: dr. Waldapfel Jánost, pénztárossá: Pereszlenyi Zoltánt, jegyzővé: Steier Lajost. Miután az elnök dr. Waldapfel Jánosnak az eszme megpendítéseért köszönetet mondott, egy többtagu bizottságot választottak.

Világjáró diák. Horn János budapesti felső kereskedelmi iskolai tanuló negyedikével nagy utra indult a f. évi június hó 22-én. Budapestről kiindulva, Bécs, Berlin, Frankfurt, Drezda és Prága érintésével gyalogszerrel körutat tett, melyből visszaérve, e héten, szerdán érintette Turócszentmártont is. Felkeresve szerkesztőségünket, elbeszélte fáradságos utazásai epizódjait. Igen melegen emlékezett meg a prágai diákok barátságos fogadásáról. A fiatal gyalogló másnap reggel ismét utnak indult, mert fogadása szerinti 25-én már Budapestben kell lennie.

Megkerült pásztor. Említettük annak idején, hogy Hecsz Samu helybeli földbírókos béreso elaludván a záthursai fűzesben, a gondjára bízott nyáj tilosba vetődött. Említettük azt is, hogy a pásztor, ki vizgázatlan-ságával már többször okozott bajt gazdájának, az esetleges következmények elől világra bujdosott. Az eltűnt pásztor felkeresésére széleskörű hatósági nyomozás indult meg, mely nyomozás sikerre is vezetett, amennyiben Hevelka Jánost teljesen lerongyolódva, Trencsénben kéregetés közben elesztették. A bérest a csendőrség Mároba kísérte, de a gondatlan pásztor szolgálatbálcését a kárvaltott gazda nem kívánta.

Vérhas. A vármegye területén a vérhas járványserülleg lépett fel s a veszedelmes járványnak már több áldozata is van. A betegség korlátozása végett a hatóság a leg-szelebbkörüli övintézkedéseket foganatosította. De a szülők igen helyesen cselekszenek, ha maguk is kiváló gondnal öröködnék arra, hogy gyermekeik valahogy érelen gyümöleslőz ne jussanak, mert igen sok esetben ez az okozója a fertőző betegségeknek.

Munkásszerencsétlenség. A helybeli cellulosegyárban súlyos baleset ért két munkást, mely balesetről azonban ostobaság volna a gyárvezetőségét okolni, mely minden elővigyázati intézkedést megteszt, hogy ily szerencsétlenségek kikerültessek. Ha mégis megtörténik itt-ott ilyen baleset, annak oka inkább a munkások vizgázatlansága, mint az igazgatóság gondatlansága. Előttünk fekszik a minden cifrázástól ment hivatalos jelentés, annak adatait használjuk fel az eset megírásánál, mert mi, kik a munkásosztály érdekeit igazán szívünkön viseljük, egy pillanatra sem túrnénk azt, hogy ily esetek elhullottassanak. Az eset részletei a következők: Hétfőn délután felhatkor Herman Vince, Hajasz József és Tyehi György egy elromlott csővezeték kijávitásán foglalkoztak. Midőn már a csövet teljesen megjavították, Hermann elfeledkezve arról, hogy a cső elzárt felső részre forró luggal és gázokkal van telítve, parancsot adott a cső megnyitására. A mit sem sejtő munkások a cső végénél állva, egyszerre elborítottak a csőből kiömlő forró lug és gázok által, ugyannyira, hogy Hermann Vincének hátáról és hasáról teljesen leegott a bőr, Hajasz József pedig a lábán szenvedett súlyos égési sebeket. Tyehi György, ki a veszedelmet még idejekorán észrevette, ép bürrrel menekült. A súlyosan sebestült munkások rögtön orvosi gyógykezelés alá vétettek s miután égési sebeiket az orvos a szükséges kötésekkel ellátta, a gyár igazgatósága elrendelte, hogy a szerencsétlenül járt munkások a gyár költségeire saját lakásukon ápolttassanak. A gyár igazgatóságának hivatalos jelentése alapján, a turócszentmártoni fűszolga-bírói hivatal Velits Antal szolgabíró bízta meg a baleset megvizsgálásával.

A turócú ifjuság nyári mulatságára feltűztek utólag, illetve a mult szám számadásából kimaradtak: Schultz Lajos, Strélinger Henrik 10—10 korona; Nemes 6 kor.; Fischer Adolf és fia cég, Bindfeld Ármin, Lax Adolf 5—5 korona; Kubala Alajos 3 korona; Mersa Imre 2 korona.

Szabadosék Rózsahegyon. Szabados László kitűnő színtársulata a folyó hó 21-én tartja itt utolsó előadását. Szerdán este már Rózsahegyon játszanak, hol bemutató előadásul a *Loute* kerül színpadra.

Műkedvelői előadás. A körmoebányai kath. legényegyesület 1906. augusztus 19-én, vasárnap, este 8 órakor saját helyiségében műkedvelői színi előadást rendez. Előadásra kerül „A beteg“ című vizjáték egy felvonásban. Szűnetek alatt az egyesület zenekara játszik. Utána tánc

Vakmerő rablótámadás. Vakmerő és véres rablótámadás zavarta fel a mult szombat este a kies fekvésű Nemes község megszokott esendjét. Cigányok garazdálkodtak megint, de az alkalommal drágán, majdnem életükkel fizették meg a betörők vakmerőségüket. Dotkó József mosóczi és Gregor András

KÖZGAZDASÁG.

Szláv invázió.

A „Felvidéki Híradó“ két hét előtti számának közgazdasági rovatában fenti cím alatt egy hírlapi cikkely jelent meg, mely — kapcsolatban az eperjesi gör. kath. püspökség tulajdonát képező szepesmegyei 730 holdas birtokeladás ügyével — a szláv népek inváziójával foglalkozott. Természetes, hogy ezen nagyfontosságú kérdés felett ily gyorsan napirendre térni nem lehet; nem pedig azért sem, mert az újfent említett cikkely tisztelt írója letért az utról és nem is az invázió okával, hanem annak következményeivel foglalkozván, sok tekintetben tévedések esett, mikor végső konkluziójában az invázió megelőzését törvényhozási uton javasolja korlátozni, pláne megszüntetni.

Kezdjük előlről a dolgot és valljuk be, hogy a szláv népek inváziója hazánkba nem a bevándorló népek hibájára, hanem ama kapzsi birtokosok nyílt hazaárulásainak következménye, mellyel idegen kézre juttatják a magyar földet, holott a fajmagyar nép föld hiányában kénytelen a tengeren túl keresni megélhetését.

A kisgazdák tizezreinek tönkretétele bizonyossága annak, hogy Nagymagyarországon a nagytöke természetes felszívó képessége — az uszorának törvénybe iktatása révén — kihuzta részben és ki fogja huzni egészben a magyar nép lába alól a talajt.

Az eddigi kormányok szociálpolitikái mindig a nagybirtokososztály érdekeinek kedvezett és mert a folyton emelkedő drágasági viszonyokkal a kisgazdák — amugy is el lévén adósodva — lépést tartani nem tudtak — mi sem természetesebb, minthogy „Földnélküli János“-okká váltak.

Most már a nagybirtokososztálynak, mely tulajdonosa lett a kisgazdák lábai alól kihuzott földnek — kell az elszegényedett, uszorakamatra adott kölcsönök folytán tönkrement parasztságot megélhetését elősegítenie. És ebben elsősorban az államkormányzatnak kötelessége részt venni kielégítő parcellázáspolitikával. A nagybirtokos osztálynak pedig nem szabad arra vetemednie, hogy elatandó birtokait — a nagyobb haszon kedvéért — idegen kézre juttassa, elosztván ezzel még a reményét is annak, hogy a föld nélkül maradt nép itthon juthasson földhöz. Ez nem csak éppen a fenti esetre áll, hanem mindazon földeladási műveletekre, melyek idegen, külföldi honosokkal kötneinek.

De a nagybirtok bérbeadásánál is vizsás állapotok uralkodnak hazánkban. Tudjuk jól mindnyájan, hogy nagybirtokosaink — köztük az egyházi birtokosok is — nagyobb előszeretettel adják bérbé birtokaikat egy tagban, egy bérlőnek, mint holdankint a földnélküli parasztnak. Persze, a nagybérlő egyszerre fizeti le — és pontos időben! — a bérösszeget és így a mi versenylő tenyésztésével foglalkozó nagyurainknak drága idejét nem kell a paraszttal kötéendő bérleti szerződések kötözgetésére fordítania. Csak az elmúlt esztendőben történt, hogy Csanádvármegye parasztságának egy tekintélyes része vándorolt Amerikába, mert a csanádi püspök 12000 kat. holdas birtokát egy bérlőnek adta bérbé

— a kényelem és a nagyobb bérösszeg kedvéért.

Már pedig joggal elvárható, hogy hazafias kötelezettségeinek az az osztály is eleget tegyen, mely a paraszti- és iparososztály véres verejtékének gyümölcsét élvezi.

Az invázió megakadályozásának, vagy akár csak csökkentésének törvényhozási uton való orvoslását csak hagyjuk! Mert ha ez ellen törvényeket alkotunk, bizonyára megteszik ellentünk ezt a külföldi államok is. Addig pedig, amíg a kivándorlás hazánkbeli fellullmulja a bevándorlók számát — szegény, főnkretett, támasz és vagyon nélkül maradt véreink megélhetését legalább a külföldön ne tegyék lehetetlenné!

Ennyit megtehetünk az emberszeretet nevében is!

Wolf Hugó.

Állatkiállítás. A turócvarmegeryei gazdasági egyesület folyó évi szeptember hó 8-án délután 1 órakor Pribóc községben tenyésztő állatkiállítást rendez. A díjazások két csoportban fognak eszközöltetni. Az I. csoport: Jó esontu, tiszta és sikerült pingzau keresztezésű tehének. 1 díj 100 korona, 2 díj á 50 kor., 4 díj á 25 korona, 10 díj á 10 korona. A II. csoport: Növendékmarha. Tiszta pingzau vérték és sikerült keresztezések. 1 díj 100 k., 2 díj á 50 korona, 4 díj 25 korona, 10 díj á 10 korona. A díjak nyomban a kiállítás után lesznek kifizetve.

Gabonarakatár-szövetkezetek. Törvényjavaslatot készített Darányi földmivélsügyi miniszter a gabonarakatár-szövetkezetek alakulásának és működésének előmozdítására, melyeknek célja a kisgazdák gabonájának beraktározása és előleg adása, hogy ne legyenek kénytelenek termésüket minden áron eladni.

Szarvasmarhadíjazás. A trencsénmegyei gazdasági egyesület I. évi augusztus hó 27-én Trencséntelepben 16- és szarvasmarhadíjazást, szeptember 3-án Csacán szarvasmarhadíjazást rendez, melyeken csak kisgazdák vehetnek részt.

Szeszvásár a tözsdén. Megemlékeztünk már arról a tervről, mely azt előzoja, hogy a mezőgazdasági szeszgyárak képviselői a hét különböző napjain tartsanak összejövetelt a budapesti áruüzsdén a szesztillet lebonyolítására. Ugy látszik, hogy ennek a lehetőségét akarja kipróbálni a szepesmegyei szeszgyárosok szövetsége, mely meghívókat küldött ki egy, a f. hó 22-én déli 12 órakor a budapesti tözsdén tartandó szeszvásárra.

A Turóci magyar ipar és kereskedelemi bank részvénytársaság folyó hó 15-én tartott rendkívüli közgyűlésén *Tyroler Gyula* budapesti magánzó igazgatóvá választott.

Szerkesztésért felelős: **Dugovich Tifus.**
Kiadótulajdonos: **Moskóczi Ferencné.**

Vadon termő, hegyi gyümölcsből készült, legfinomabb zamatú

málnaszörpöt
5 kilós bádogdobozokban 7 koronáért bérmentve szállít **Gazdik János** gyógyszerész Kőrömcébányán.

szucsányi illetőségű cigányok már kaptos állapotban vetődtek be *Mittelmann József* nolesői koresmáros ivójába, hol pálinkát rendeltek maguknak. Miközben a gazda kintjárt a spirítusz után, a szemfüles cigányok észrevették, hogy a gazda csak egyedül van odahaza, a falu népe pedig a sürgős mezei munkából még alig tért haza. A pálinkával visszatért koresmárossal szemben a gonosz szándéku cigányok mindinkább vakmerőbben léptek fel s a sürit szóváltásokból már-már dulakodás keletkezett. A koresmáros átlátva a cigányok szándékán, hirtelen lakoszobájába menekült, melynek ajtaját magára zárta. De a cigányok ide is követték s a náluk lévő feszítő eszközökkel a bezárt ajtó iparkodtak helyéből kiemelni. Nehéz munka után az ajtó engedett s rablók beléptek a koresmáros szobájába. *Mittelmann* revolverrel várta a betörőket s a támadólag fellépett cigányokkal szemben fegyverrel használta is. Kétszer dördült el a fegyver s a kilőtt golyók mind-egyike tatált. *Dotkó Józsefnek* a mellébe furdott a golyó, *Gregor András* pedig nyakán érte a lövés. A megsebesült cigányok vérző sebeikkel a közeli kulibába menekültek, hol a nagy vérvesztésük következtében ájultak összeestek. A lövések zajára összehajtott a falu otthon maradt népe, a bíró pedig elstetett *Ruttkára*, hol jelentést tett a véres esetről. A súlyosan megsebesült cigányokat másnap reggel a helybeli közkórházba szállították, hol a hatóság még aznap ki is hallgatta őket a rablótámadás részleteiről. A testbe furdott golyókat még eddig nem sikerült eltávolítani, mi a sebesült cigányok állapotát igen súlyosá teszi. Különösen *Gregor András* nyaksebe veszélyes.

Szülők figyelmébe ajánljuk *Röser* tan- és nevelő intézetét Budapesten (alapítottatott 1853-ban). E kitűnő hírnévnek örvendő intézet magában foglal 3 osztályu felső kereskedelmi iskolát, mely teljesen egyenrangú az állami, községi és testületi felső kereskedelmi iskolákkal és négy osztályu polgári iskolát. Bizonyítványai államvérvényesek és az egy éves önkéntességre jogosítanak. Vidéki tanulók az iskolákkal kapcsolatos nevelő internátusra felvétetnek. Értéshést küld *Röser János* igazgató, Budapest, VI., Aradi-utca 10.

ISKOLAI ÜGYEK.

Áthelyezések. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Kvál Irén* znióvaraljai állami iskolai tanítónőt *Polonkára*, helyébe pedig *Szántó Mária* hodosáni áll. tanítónőt áthelyezte.

Korpótlék engedélyezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Stegler Nándor* bellai községi és *Szende Ignác* szentmihályi r. kath. tanítókat 100—100 korona évütődös pótlékot folyósítottatott.

Szentgyörgyi József szklenői tanító 1897. évtől kezdve az országos tanítói nyugdíjintézet felvette.

Választás és megerősítés. Szklenón a róm. kath. iskolánál ímegtűresedett tanítói állásra *Lichter János* okl. tanító választott meg és a választás a püspök által meg is erősítettett.

CSEMEGE-SZÖLLŐT

a legfinomabb fajtákból

madock, madlen fehér és piros szasza stb.

külön-külön vagy vegyesen szállít bérmentve posta-kosaranként 3 koronáért a „Köképi csemege-szöllő telep” Nagy-Körű, Jász-nagykuuszolnokmegye. Nagyobb vételnél előnyösebb ár.

104/105. sz.

1906.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a besztercebányai kir. törvényszéknek 1906. évi 1610., 2143., 4141. és 2142. sz. végzése következtében Melferber Zsigmond turócszentmártoni ügyvéd által képviselt a Tátra felsőmagyarországi bank r. t. javára Klimacsek Mihály és neje szül. Lilje Mária mosóczi lakosok ellen 2784, 833, 12000 és 3000 korona erejéig 1906. április 9., 25. és 26-án fogant, végrehajtások után lefoglalt és fellüfoglalt 3520 koronára becsült ingóságok, nevezetesen sajtgyártáshoz tartozó mindenféle szerszámok és felszerelések, egy fedett hintó, egy féderes kocs, egy gazdasági szekér, lőszerszámok, egy szán, egyébb gazdasági tárgyak, több szobabutorzat, egy vaspenszékreny 300 új sajtördön és egyéb tárgyak 1-7., 9-67., és 2-13. tétel alatt nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a znióváraljai kir. járás-bíró 1906. év V. 46. és 57. számú végzése folytán 2784, 833, 12000 és 3000 tökékek' ezeknek 1906. év óta járó 6% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 617 korona 84 fillér és járulékat bírólilag már megállapított költségek erejéig a helyszínen Mosócson végrehajtást szenvedők házában leendő eszközlésre 1906. évi augusztus hó 29-ik napjának délelőtt 10 óraja és következő napokon határidőül kiülzenek és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §§-ai értelmében középpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szűkség esetén bicsáron alul is el fogant adni.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le- és fellüfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Znióváralján, 1906. augusztus 12.

Szibner, kir. bir. végrehajtó.

Áki kalapot

akar, az tekintse meg a „KALAPKIRÁLY”
(KLEIN SZ. Turócszentmárton)
dús raktárát.

2 szoba, konyha, éléskamra, pince és egyéb mellékhelyiségekből álló

≡ 2 lakás ≡

Fő-ut 63. sz. alatt levő házban, folyó évi november hó 1-től kiadó. Ertekezni lehet a tulajdonos Gazdik János gyógyszerésznél Kőrömbányán, vagy pedig Mitrovsky Rezső urnál helyben.

Nyári menetrend

A magyar királyi államvasutakon:

(Érvényes 1906. évi május 1-től kezdve.)

Budapest—T.-Szt.-Márton:

Gyv. i. reggel 7:10, é. d. u. 1:38	i. d. u. 2:54, é. este 9:10
Szv. i. d. e. 9:35, é. este 7:52	i. reg. 8:42, é. este 7:00
Gyv. i. d. u. 3:30, é. este 10:21	i. reg. 6:08, é. d. u. 12:40
Szv. i. d. u. 5:35, é. reg. 4:18	i. este 11:35, é. d. e. 9:45
Vv. i. éjjel 11:10, é. d. e. 11:41	i. d. u. 4:57, é. reg. 5:20
Vv. Jánoshegyről i. reg. 5:07, é. reg. 8:06	i. d. u. 12:06, é. d. u. 3:27

T.-Szt.-Márton—Budapest:

Gyv. i. d. u. 1:39, é. d. u. 1:47	i. d. u. 2:45, é. d. u. 2:53
Szv. i. este 7:54, é. este 8:03	i. reg. 8:30, é. reg. 8:40
Gyv. i. este 10:22, é. este 10:30	i. reg. 5:59, é. reg. 6:07
Szv. i. reg. 4:20, é. reg. 4:30	i. este 11:22, é. este 11:33
Vv. i. reg. 7:47, é. reg. 8:06	i. d. u. 4:45, é. d. u. 4:56
Vv. i. d. e. 11:42, é. d. e. 11:53	i. d. e. 11:16, é. d. u. 12:06

T.-Szt.-Márton—Ruttká:

Gyv. i. d. u. 1:39, é. d. u. 1:47	i. d. u. 2:45, é. d. u. 2:53
Szv. i. este 7:54, é. este 8:03	i. reg. 8:30, é. reg. 8:40
Gyv. i. este 10:22, é. este 10:30	i. reg. 5:59, é. reg. 6:07
Szv. i. reg. 4:20, é. reg. 4:30	i. este 11:22, é. este 11:33
Vv. i. reg. 7:47, é. reg. 8:06	i. d. u. 4:45, é. d. u. 4:56
Vv. i. d. e. 11:42, é. d. e. 11:53	i. d. e. 11:16, é. d. u. 12:06

Ruttká—T.-Szt.-Márton:

Gyv. i. d. u. 1:39, é. d. u. 1:47	i. d. u. 2:45, é. d. u. 2:53
Szv. i. este 7:54, é. este 8:03	i. reg. 8:30, é. reg. 8:40
Gyv. i. este 10:22, é. este 10:30	i. reg. 5:59, é. reg. 6:07
Szv. i. reg. 4:20, é. reg. 4:30	i. este 11:22, é. este 11:33
Vv. i. reg. 7:47, é. reg. 8:06	i. d. u. 4:45, é. d. u. 4:56
Vv. i. d. e. 11:42, é. d. e. 11:53	i. d. e. 11:16, é. d. u. 12:06

Budapest ny.—Zsolna:

Gyv. i. reg. 7:20, é. d. u. 1:33	i. éjjel 3:46, é. reg. 9:25
Szv. i. reg. 9:20, é. este 8:30	i. reg. 7:11, é. este 5:55
Gyv. i. este 6:45, é. éjjel 12:24	i. d. u. 3:14, é. este 9:45
Szv. i. este 10:30, é. reg. 7:20	i. este 9:15, é. reg. 6:35

Zsolna—Budapest:

Gyv. i. reg. 7:20, é. d. u. 1:33	i. éjjel 3:46, é. reg. 9:25
Szv. i. reg. 9:20, é. este 8:30	i. reg. 7:11, é. este 5:55
Gyv. i. este 6:45, é. éjjel 12:24	i. d. u. 3:14, é. este 9:45
Szv. i. este 10:30, é. reg. 7:20	i. este 9:15, é. reg. 6:35

A os. és kir. szab. Kassa-Oderbergi vasutakon:

Kassa—Ruttká:

Szv. i. reg. 5:45 é. d. u. 12:14	Gyv. i. reg. 4:05 é. reg. 8:33
Szv. i. reg. 7:45 é. d. u. 2:11	Szv. i. reg. 4:56 é. d. e. 11:55
Gyv. i. d. u. 12:35 é. d. u. 5:35	Szv. i. reg. 8:35 é. d. u. 4:40
Szv. i. d. u. 12:43 é. este 8:13	Gyv. i. d. u. 12:20 é. d. u. 4:55
Szv. i. d. u. 3:48 é. este 10:52	Szv. i. d. u. 2:30 é. este 8:47
Gyv. i. este 7:35 é. éjjel 12:07	Szv. i. d. u. 4:22 é. éjjel 11:35
Vv. i. este 9:50 é. reg. 5:53	Vv. i. este 10:53 é. reg. 6:14

Ruttká—Kassa:

Szv. i. reg. 5:45 é. d. u. 12:14	Gyv. i. reg. 4:05 é. reg. 8:33
Szv. i. reg. 7:45 é. d. u. 2:11	Szv. i. reg. 4:56 é. d. e. 11:55
Gyv. i. d. u. 12:35 é. d. u. 5:35	Szv. i. reg. 8:35 é. d. u. 4:40
Szv. i. d. u. 12:43 é. este 8:13	Gyv. i. d. u. 12:20 é. d. u. 4:55
Szv. i. d. u. 3:48 é. este 10:52	Szv. i. d. u. 2:30 é. este 8:47
Gyv. i. este 7:35 é. éjjel 12:07	Szv. i. d. u. 4:22 é. éjjel 11:35
Vv. i. este 9:50 é. reg. 5:53	Vv. i. este 10:53 é. reg. 6:14

Ruttká—Zsolna:

Szv. i. reg. 6:30 é. reg. 6:58	Gyv. i. reg. 3:39 é. reg. 4:01
Szv. i. d. u. 12:35 é. d. u. 1:05	Szv. i. reg. 4:20 é. reg. 4:46
Szv. i. d. u. 2:21 é. d. u. 2:46	Szv. i. reg. 7:40 é. d. e. 8:10
Gyv. i. d. u. 5:42 é. este 6:04	Gyv. i. d. e. 11:54 é. d. u. 12:16
Szv. i. este 8:33 é. este 9:00	Szv. i. d. u. 1:55 é. d. u. 2:20
Szv. i. éjjel 11:08 é. éjjel 11:35	Szv. i. d. u. 3:34 é. d. u. 4:02
Gyv. i. éjjel 12:11 é. éjjel 12:33	Szv. i. este 9:20 é. este 9:50

Zsolna—Ruttká:

Szv. i. reg. 6:30 é. reg. 6:58	Gyv. i. reg. 3:39 é. reg. 4:01
Szv. i. d. u. 12:35 é. d. u. 1:05	Szv. i. reg. 4:20 é. reg. 4:46
Szv. i. d. u. 2:21 é. d. u. 2:46	Szv. i. reg. 7:40 é. d. e. 8:10
Gyv. i. d. u. 5:42 é. este 6:04	Gyv. i. d. e. 11:54 é. d. u. 12:16
Szv. i. este 8:33 é. este 9:00	Szv. i. d. u. 1:55 é. d. u. 2:20
Szv. i. éjjel 11:08 é. éjjel 11:35	Szv. i. d. u. 3:34 é. d. u. 4:02
Gyv. i. éjjel 12:11 é. éjjel 12:33	Szv. i. este 9:20 é. este 9:50

FERENCZ JOZSEF KESERŰVIZ

AZ EGYEDÜL ELISMERT KELLEMES IZŰ TERMÉSZETES HASHAJTÓSZER.